

Η ΠΑΛΙΑ ΚΙΝΑ και το Δεύτερο Σινικό Τείχος

[σε ασύνδετο σχήμα]

Πρόσφατα διάβασα ένα ενδιαφέρον άρθρο στο περιοδικό TIME με τίτλο «Το Δεύτερο Σινικό Τείχος», σε αντίθεση με ένα άλλο άρθρο του Μπιλ Κλίντον που λέει ότι ο κόσμος σήμερα είναι τόσο αλληλοεξαρτώμενος όσο ποτέ άλλοτε...

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: byron.tomazos@
wartsila.com

πλέον ως πλανήτης να ζήσουμε ξεχωριστά. Αυτό σημαίνει ότι έχουμε όλοι και κοινά προβλήματα τα οποία χρειάζονται όχι εθνική αλλά παγκόσμια συνεργασία και στρατηγική. Γι αυτά ίσως γράψω σε κάποιο άλλο άρθρο.

Διαβάζοντας λοιπόν το άρθρο των TIME για την Κίνα και όπως προανέφερα ότι πρέπει να μας αφορά το τι γίνεται σε παγκόσμια κλίμακα, πολύ περισσότερο όμως στην Κίνα, μας και είναι πλέον το «εργαστήριο» του κόσμου και η κύρια απομονωμένη της παγκόσμιας οικονομίας. Σκέφτηκα να έγραφα πως ήταν πριν αρκετά χρόνια η Κίνα και πως είναι σήμερα. Έτσι θυμήθηκα τα «Ταξιδιωτικά» του Καζαντζάκη τα οποία τα διάβασα για πρώτη φορά όταν ήμουν φοιτητής. Τα ξαναδιάβασα με άλλο μάτι τώρα και έχω σκοπό να σας μεταφέρω ότι βρήκα ενδιαφέρον.

Ο Καζαντζάκης αποκαλεί την Κίνα ως «η Χελώνα των εθνών». Δεν είμαι σίγουρος τι είχε στο μυαλό του, ίσως γιατί εξελίσσετε αργά και σταθερά; Την ονόμασε «Ουράνιο Βασίλειο» όταν την επισκέφτηκε για αρκετό καιρό τον περασμένο αιώνα και έγραψε είναι καμωμένο από λάσπη που κατεβάζουν οι ποταμοί και από την στάχτη, τις τρίχες, τα μυαλά, τα κρέατα των προγόνων (οι πρόγονοι είναι σαν θεοί στην Κίνα). Όταν αντίκρισε τα πρώτα σπιτάκια στο Πεκίνο, λάσπη επάνω στη λάσπη, πίσω μακριά μάντυες, όλο το απέραντο σώμα της Κίνας, τις ατελείωτες λασπερές πεδιάδες του Κουάν-Σι, του Χού-Ναν, του Σε-Τουάν και την απέραντη «Κινέζικη Πεδιάδα» που έχει χιλιόμετρα μήκος και πεντακόσια χιλιόμετρα πλάτος και θρέφει διακόσια πενήντα εκατομμύρια ψυχές (τώρα είναι πάνω από τα διπλάσια).

Τα βουνά όλο και ανεβαίνουν σκαλωτά, σηκώνεται το έδαφος της Κίνας όσο προχωράς δυτικά και αποκορυφώνεται στο μυστηριακό Θιβέτ και στα αιωνίως χιονισμένα Ιμαλαΐα. Και ανάμεσα στα βουνά κυλούν οι μεγάλοι ποταμοί ο Κίτρινος, ο Γαλάζιος, ο Σ-Γιαγκ. Κι απάνω ψηλά, στο βορρά ένας δράκος με τρεις χιλιάδες τριάκοσια χιλιόμετρα μάκρος οκτώ και δέκα μέτρα ύψος φρουράει τα σύνορα.

Τα Κινέζικα τείχη, το μόνο ανθρώπινο έργο που είναι ορατό από την Σελήνη, και μέσα στο απέραντο τούτο αλώνι, μυρμηγκιάζουν πάνω από 500 εκατομμύρια κορμά (1,4 δις σήμερα) -κουλήδες, μανδαρίνοι, έμποροι, ψαράδες, χωριάτες άλλοι με κοτσίδες (για 300 χρόνια περίπου οι κινέζοι ως επί το

πλείστον είχαν κοτσίδες) και άλλοι με χυρισμένο κεφάλι. Οι βορινοί αιψυλοί, καλοδεμένοι με άγριο μογγόλικο αίμα, οι Νότιοι αρρωστιάρηδες, λιανοκόκαλοι, αδιάντροποι και γοργοκίνητοι σαν μαϊμούδες.

Πανσπερμία κι ο κάθε κινέζος έχει μέσα στο κίτρινο στήθος του πλήθος ψυχές, βαρβαρότητα και ραφιναρισμένη παρακμή, γεροντικό όξμωραμα και πρωτόγονη τραχύτητα, αθεϊστική και μυστηριώδεις πολύπλοκες θρησκευτικές έγνοιες, απάθεια στωική και ξάφνου ασυγκράτητη μανία, βρώμα αβάσταχτη και δίπλα γιασεμί και ρόδο.

Ο μεταξοκώληκας είναι το πραγματικό σύμβολο της Κίνας, ένας ταπεινός βρωμερός σωλήνας με δύο τρύπες, άξαφνα όλο το φάι γίνεται μετάξι.

Δεν υπάρχει πολιτισμός με τόση ποιητική και ευαισθησία σαν τον Κινέζικο. Ποτέ άνθρωπος δε λύτρωσε από την λάσπη το πνεύμα τόσο τέλεια όσο ο Κινέζος.

Την πρωτεύουσα, το Πεκίνο, την περιβάλλουν κυκλώπεια τείχη, τριάντα τρία χιλιόμετρα περιφέρεια, δεκατέσσερα μέτρα ύψος, είκοσι μέτρα φάρδος στην ρίζα και δεκάδες στην κορυφή, εκεί βρίσκεται και η απαγορευμένη πολιτεία, τώρα πια δεν είναι απαγορευμένη, οι «Άσπροι Διάμονοι», μπαινοβγαίνουν πια λεύτερα στα ρημαγμένα παλάτια και στις Αυτοκρατορικές αυλές. Εκεί είναι και ο Ναός του Ουρανού όπου ο Αυτοκράτορας μία φορά το χρόνο προσφέρει θυσίες στους πρόγονους, αναμαυλούσα την τραγική τούτη μοίρα που βάραινε το απροσπέλαστο

τούτο κατάφορτο ευθύνη είδωλο. Το πρόσωπό του ήταν τόσο ιερό που δεν μπορούσε να έρθει σε επαφή με τον λαό του. Ζούσε απομονωμένος, τρισάγιος, αιχμάλωτος στο παλάτι και κάθε πράξη του ήταν με αυστηρότατο πρωτόκολλο.

Ζωγραφική, γλυπτική, ποίηση, κοινωνική ευγένεια, ραφιναρισμένη φιληδονία, αγάπη του νερού, του λουλουδιού, της γυναικάς είναι χαρακτηριστικά του κινέζικου πολιτισμού, μα πουθενά δεν νοιώθει τόσο χειροπιαστά τη φινέτσα του παμπάλαιου τούτου λαού όσο στην κουζίνα.

Όπως στην καλλιτεχνική δημιουργία το αρχικό συναίσθημα μετουσιώνεται μέσα στο μυαλό του δημιουργού και βγαίνει το έργο τέχνης, όμοια και τα πρώτα υλικά αλλάζουν όψη και ουσία περνώντας από τα πάνοσφα κίτρινα δάκτυλα του κινέζου μάγειρα. Ομολογουμένως δεν το θυμόμουνα αυτό για την μαγειρική των κινέζων και τόλμησα και μαγείρεψα ελληνικά φαγητά για τριανταπέντε άτομα σε μια εταιρία συνεργατών μας στην Κίνα. Ξετρελάθηκαν με τα φαγητά μου (έτσι μου είπαν τουλάχιστον ή ήταν πολύ ευγενικοί).

Έχουν και διάφορα μαγεμένα κρασιά, των φιδιών, των πιθήκων, των ορινθών, καλό είναι να μην ρωτάς πια ήταν η πρώτη ύλη πριν την δημιουργήσει ο κινέζος μάγειρας γιατί μπορεί και να μην φας. Συλλογιζόμουνα, λέει ο Καζαντζάκης, τα λόγια του Κομφούκιου. Τώρα καταλαβαίνω γιατί η ευτυχία είναι τόσο σπάνια στον κόσμο, οι ιδεολόγοι την τοποθετούν πολύ ψηλά οι υλιστές πολύ χαμηλά και αυτή βρίσκεται

δίπλα μας, υψηλή, ίσια με το μπό μας. Δεν είναι θυγατέρα ούτε του ουρανού ούτε των ανθρώπων. Ότι περισσότερο τρελαίνει τον Κινέζο είναι το ποδάρι της γυναικάς, αυτό του αναβρύζει την βαθύτερη πηγή της ηδονής του, γίνεται μακροχρόνια προεργασία στο πόδι της γυναικάς από μικρή ηλικία για να κρατηθεί μικρό και ντελικάτο.

Ο Καζαντζάκης είχε πάει και στην Ιαπωνία και έκανε συγκρίσεις των γυναικών που γνώρισε ή άκουσε...

εκφραστικά. Κάθε μας λέξη είναι ένας μικρός γρίφος, κι οι μορφωμένοι μονάχα μπορούν να τον λύσουν. Κι όσο πιο μορφωμένος είσαι, τόσο μπορείς να λύσεις περισσότερους γρίφους. Διαιρέσαμε λοιπόν σε κατηγορίες τα ζώα και τα φυτά. Ο τύπος του σαρκοβόρου ζώου παριστάνεται με το γενικό ιδεόγραμμα του σκύλου για τα μηρικαστικά το βόδι, το ποντίκι για τα τρωκτικά, ο χοίρος για τα παχύδερμα. Όταν θέλουμε λοιπόν να γράψουμε την λέξη «τί-

Οι Γιαπωνέζες Γκέισες σκύβουν πάνω στον άντρα, στην ερωτική στιγμή, σαν να είναι άρρωστος και θέλουν να τον γιατρέψουν ή σαν να 'ναι παιδί που φωνάζει κι ανοίγουν τον κόρφο τους να το θηλάσουν.

Η Κινέζα σκύβει απάνω στον άντρα σαν να είναι θανάσιμος εχθρός που τον έπιασε στον πόλεμο και έρει πως έλεος δεν υπάρχει... Ο Καζαντζάκης συνάντησε απλούς αλλά και μορφωμένους Κινέζους, σε μία συζήτηση του είπε μία Κινέζα Πριγκίπισσα. «Έχουμε δύο γλώσσες, η μία γράφεται ή άλλη μιλείται. Η γραφόμενη γλώσσα μας δεν είναι αλφαριθμητική, οι λέξεις της δεν είναι συνδυασμοί όπως οι δικές σας γλώσσες. Έχουμε εμείς χιλιάδες ιδεογράμματα, και καθένα τους αντιπροσωπεύει μιαν ιδέα ή ένα πράγμα. Τα πρώτα μας ιδεογράμματα είναι χοντροκομένα σχέδια που παρίστανται στον ουρανό, τη γη, τον άνθρωπο, τα κατοικίδια ζώα, το σκύλο, τη γάτα, το βόδι. Άλλα, τα πουλιά, τα δέντρα, τα ψάρια, τα μέταλλα. Ήταν όλα όλα διακόσια διεκατέσσερα. Μα ολοένα τα ιδεογράμματα αυτά δεν μπορούσαν πια να χωρέσουν τον πνευματικό μας πλούτο. Έπρεπε να τελειοποιηθεί η γραφή μας, να βρεθεί νέος τρόπος γραφής, γιατί βέβαια ήταν αδύνατο να γράψουμε ζωγραφίζοντας το κάθε αντικείμενο. Πως θα ξεχωρίζεις σε μιαν τέτοια αναγκαστική χοντροειδή αναπαράσταση το σκύλο από τον λύκο ή την αλεπού; Πως θα ξεχωρίζεις μια μηλιά από μιαν αχλαδιά ή μιαν κερασιά; Κι έπειτα πως θα μπορούσες να εκφράσεις αφορημένες έννοιες ή συναισθήματα; Την οργή, τον έρωτα, την ελπίδα; Δύσκολο πρόβλημα, και ποτέ δεν ήρθε στο νου μας να το λύσουμε, όπως κάματε σεις, με το αλφαριθμητικό ή το συλλαβικό σύστημα. Τι κάμαμε λοιπόν; Συνδυάσαμε τα πρώτα 214 ιδεογράμματα και σχηματίσαμε νέα σημάδια, αυθαίρετα βέβαια, μα πολύ βολικά κι

γρής», γράφουμε πρώτα το γενικό ιδεόγραμμα του σαρκοβόρου, το σκύλο, και δίπλα του ένα σημάδικι που συνδυάζομενο παριστάνει τον τίγρη.»

- Μα τις αφηρημένες έννοιες; Πως μπορέσατε; «Δύσκολο πολύ, αποκρίθηκε η πριγκίπισσα γελώντας, μα εδώ φάνηκε η σοφία κι εξυπνά

σει τους ανθρώπους από τον πόνο. Στην Κίνα ήταν ένας μεγάλος άνδρας που επιζητούσε μέσα από την φιλοσοφία του να κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Δεν τον απασχολούσε αν το άτομο είχε επιθυμίες και να υποφέρει, αλλά πως οι άνθρωποι θα συμβιώσουν ειρηνικά, οι γονείς με τα παιδιά τους και οι γηγένες με τους υπηκόους τους. Στόχος του η διδασκαλία της αρμονικής συμβίωσης οι κανόνες συμπεριφοράς έχουν μεγάλη σημασία στη ζωή. Είχε καλή γνώμη για τους ανθρώπους, όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν καλοί και έντιμοι. Το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο είναι έμφυτο, ο άνθρωπος που βλέπει ένα παιδί να παίζει δίπλα στο νερό, θα νιώσει φόβο μήπως πέσει μέσα και είναι έμφυτο.

Χάρη στη διδασκαλία του ο Κινέζικος λαός έζησε για πολλές χιλιετίες πολύ ήσυχα και ειρηνικά απ' ότι οι άλλοι λαοί του κόσμου.

Το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή για τον Κομφούκιο ήταν η οικογένεια, η αγάπη ανάμεσα στα αδέλφια ο σεβασμός προς τους γονείς και αυτά τα ονόμασε «οι ρίζες της ανθρωπότητας».

Η πλάκα είναι ότι εμείς οι λευκοί δεν μπορούμε να διακρίνουμε εύκολα τους κινέζους, το ίδιο ισχύει και για αυτούς.

Στην Αμερική που ήμουν μου έφεραν ένα κινέζο βοηθό Bernie, εγώ ήμουν τότε υπεύθυνος για συντονισμό επισκευών όταν έκανε shut down το εργοστάσιο. Όλα έπρεπε να πηγαίνουν ρολόι. Σε κάποια στιγμή χρειαζόμουν τον εργοδηγό Bob Wood επειγόντως, λέω λοιπόν στον Bernie τρέξε να τον βρεις, έτρεξε σε όλο το εργοστάσιο και γύρισε λαχανισμένος και μου είπε: Δεν μπορώ να τον βρω όλοι μου φαίνονται ίδιοι...

Οι Κινέζοι έχουν πολλές προλήψεις π.χ. φοβούνται τη βροχή. Όταν βρέχει πιστεύουν ότι σμίγει ο ουρανός με τη γη, το Αρσενικό στοιχείο του κόσμου το Γιαγκ και το θηλυκό το Γιν ενώνονται και είναι ιεροσυλία το να βγεις εσύ έξω όταν βρέχει και να μπεις στη μέση του αντρόγυνου. Η καθημερινή ζωή του Κινέζου είναι σωστό μαρτύριο, γιατί ο Κινέζος νιώθει αόρατες δυνάμεις να τον κυκλώνουν και να τον κατασκοπεύουν, πολλές προλήψεις π.χ. Άν ένας κόκορας κράζει στη σέγη του; Το σπίτι θα πάρει φωτιά. Μπήκε ένα σκυλί με άσπρη ουρά στο σπίτι του; Κάποιος δικός του θα πεθάνει κ.α.

Οι πρόγονοι είναι παρόντες και πρέπει να προσφέρουν θυσίες ειδικά οι γιοι τους αλλιώς τους εκδικούνται.

Η σχέση των Κινέζων με τον Θεό είναι σχέση εμπορική, δίνε μου να σου δίνω.

Του προσφέρουν φαγιά και προσευχές, του χτίζουν ναούς μα πρέπει και αυτό να του βοηθάει στις δουλειές τους αλλιώς τον τιμωρούν, αν δεν στείλει βροχή και καίγονται από δύφα τα χωράφια πιυρώνουν τούβλα και σίδερα και τον βάζουν επάνω να καθίσει να καεί και αυτός. Δεν πιστεύουν πολύ στους Θεούς μα βρίσκουν ότι πιο πολύ συμφέρει να λατρεύουν τους Θεούς παρά να είναι άθεοι.

Αν υπάρχουν θεοί καλά είναι να τους προσφέρουμε, αν πάλι δεν υπάρχουν η ζημιά δεν είναι μεγάλη.

Τριακόσιοι είναι οι τελετουργικοί κανόνες της κινέζικης ευγένειας και τρεις χιλιάδες τα παραγγέλματα της καλής συμπεριφοράς. Π.χ. παίζεις σκάκι με ένα κινέζο και τον ακούς να μιλάει με περιφρόνηση για τα πιόνια του και να λέει «επέτρεψε μου να προσβάλω τον ένδοξο σας πύργο με το τιποτένιο μου πιόνι»...

Μήτε Βούδας, μήτε Κομφούκιος, μήτε Τάο ο μοναδικός θεός των Κινέζων είναι ο Πρόγονος.

Ο Δράκος το φανταστικό τέρας «μισός κροκόδειλος, μισό φίδι» με γαντζουνωτά πεντάνυχα πόδια είναι το σύμβολο της δύναμης, μεγάλα φυσικά φαινόμενα είναι δικά του έργα, πυρκαγιές, πλημμύρες, κεραυνοί, σεισμοί.

Με παρέσυρε ο Καζαντζάκης και έγραψα - αντέγραψα πολλά αλλά όλα ήταν ενδιαφέροντα για αυτό το λαό που όπως τώρα ζούμε μέσα στην Κυψέλη όλοι μαζί επιπρέζει την ζωή μας κυρίως λόγου του μεγέθους της.

Για χρόνια οι Κινέζοι είχαν πρόβλημα με επιθέσεις από Νομάδες του Βορά. Έτσι ο πρώτος Αυτοκράτορας της δυναστείας Qin (Κουίν) άρχισε την κατασκευή ενός προστατευτικού τείχους το οποίο επεκτείνοταν στα Βόρια σύνορα (όπως προανέφερα).

Το Σινικό Τείχος, που λέμε εμείς, ήταν ένα εικονικό σύμβολο της δεξιοτεχνίας, μεγαλείου, δύναμης και πάνω από όλα έδειχνε τη στάση της Κίνας προς τον έξω κόσμο. Το Σινικό Τείχος τώρα είναι φθαρμένα ερείπια αλλά το πνεύμα του είναι ένας αποφασιστικός παράγων της Κινέζικης πολιτικής.

Όταν η χώρα ήταν σε πλήρες κουμπιουνιστικό καθεστώς, το σιδηρούν παραπέτασμα που λέγαμε, η χώρα ήταν κλειστή για τους ξένους επενδυτές. Αυτό άλλαξ το 1980 με τις νέες μεταρρυθμίσεις για ελεύθερη αγορά οι οποίες έφεραν το οικονομικό θάύμα στην Κίνα. Μέσα σε 35 χρόνια «χόρτασαν» πάνω από 400 εκατομμύρια άνθρωποι, πράγμα που δεν έχει ξανασυμβεί στην ανθρώπινη ιστορία. Τώρα οι επενδυτές ένοιοι αντιμετωπίζουν ένα άλλο τείχος, όχι από πέτρες και χώμα αλλά από κανονισμούς, νόμους, γραφειοκρατία και άλλα εμπόδια που δυσκολεύουν τους ξένους να κάνουν ελεύθερα business και δίνοντας προτεραιότητα στις κινέζικες εταιρίες ή επιλέγουν ποιες εταιρίες θα αφήσουν ελεύθερες - ειδικά τώρα τελευταίως αυξάνονται οι διαμαρτυρίες.

Μετά από χρόνια σχετικής ελεύθερίας το Πεκίνο βάζει φρένο στις μεταρρυθμίσεις και πολλές ξένες εταιρίες σκέπτονται ακόμη να εγκαταλείψουν τη χώρα γιατί το κλίμα συνεχώς στρέφεται εναντίον τους.

Υπάρχουν πολλά άρθρα για το θέμα όπως ξένες εταιρίες χάνουν έδαφος στην Κίνα κ.α.

Σήμερα η κινέζικες εταιρίες κυριαρχούν σχεδόν σε όλο το φάσμα των business. Τοπιθετήσεις χρημάτων από κινέζικες εταιρίες ανήλθαν σε \$ 7,8 δις, για πρώτη φορά μεγαλύτερη από την Αμερική που ήταν \$ 7,4 δις. Αυτό συνέβη γιατί οι κινέζοι δημιουργούν δικές τους private equity firms όπως η Hony Capital.

Οι κινέζικες χρηματιστηριακές εταιρίες έχουν προτιμήσει και μεγαλύτερες δυνατότητες ειδικά όταν χρηματοδοτούν σε Yuan το κινέζικο νόμισμα, το σχήμα είναι γνωστό ως «renminbi», επικράτηση του κινέζικου Yuan έναντι δολαρίου & ευρώ.

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω την επίδραση που θα έχει το Δεύτερο τείχος στην Παγκόσμια Οικονομία. Ένα είναι πλέον σίγουρο ότι οι κινέζοι, τουλάχιστον στο επίπεδο ζωής, δεν είναι οι κινέζοι που έζησε ο Καζαντζάκης όπου τα σπίτια ήταν καλύβες στη λάσπη με δύο κουβάδες δεξιά και αριστερά, ο ένας για τα ανθρώπινα απορρίμματα και ο άλλος για το νερό.

Την τελευταία φορά που ταξίδεψα από Πεκίνο στην Σαγκάη ήταν σαν να ταξίδευα από Σικάγο σε Νέα Υόρκη. Μεγάλα αεροδρόμια, ταξί, ο κόσμος καλοντυμένος, τα ταξί καθαρά, τέλεια ηλεκτρονική οργάνωση παντού όλοι οι κινέζοι με κινητά, I Pad και δυτικό στυλ business man.

Το πρόβλημα τους είναι το GAP, η διαφορά εισοδήματος. Υπάρχουν πολλοί ακόμα με λίγα δολάρια την ημέρα, ίσως οι μισοί. Τι θα γίνει αν ο δράκος (μισός φίδι μισός κροκόδειλος), ο μοντέρνος δράκος, παρακινημένος από το internet, η κινέζικη μανία, ξυπνήσει;

Σταλινική Κουμπιουνιστική Κυβέρνηση, ελεύθερη οικονομία σχήμα εξύμωρο και εύθραυστο ας ελπίσουμε ότι δεν θα γίνει καμία εσωτερική επανάσταση με εργαλείο το internet γιατί τότε όλες οι οικονομίες θα φτάσουν σε περαιτέρω βαθειά ύφεση, πρέπει η κυβέρνηση να βρει γρήγορα τρόπους να μικρύνει το GAP.

Τείχη πλέον δεν υπάρχουν και όπου υπάρχουν σκοτώνουν

την οικονομία, για αυτό πρέπει η Κινέζικη Κυβέρνηση να αναδιπλώσει την ιδέα του δεύτερου νοητού Σινικού Τείχους διότι αυτή θα είναι η πρώτη που θα θηγεί, ακόμα οι κινέζοι είναι κατά το πλείστον ετερόφωτοι και δεν πρέπει να πάρουν τα μιαλά τους πολύ αέρα.

Τα τετρακόσια εκατομμύρια ψυχές που χόρτασαν τα τελευταία 35 χρόνια χόρτασαν βάσει της ελεύθερίας που έδωσαν και την πίστη στους επενδυτές που έβαλαν τα χρήματα, δυστυχώς χωρίς αυτά δεν μπορεί ούτε η Κίνα να συνεχίσει την ανάπτυξη και θα τραβήξει, όπως προανέφερα, όλον τον κόσμο σε βαθύτερη ύφεση.

Τα τείχη πλέον στην υφήλιο είναι αντιπαραγωγικά, η ελεύθερία αγαθών, εργασίας και κεφαλαίων όταν κινούνται ελεύθερα και νόμιμα ανά την υφήλιο χαμηλώνει το κόστος και αυξάνει την ανταγωνιστικότητα και βέβαια αυξάνει και το άγχος που μας χαλάει την ζωή, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει άλλος δρόμος.